

SUN'IY INTELLEKT VA GLOBAL STRATEGIYA: ALGORITMIK SIYOSATNING YANGI DAVRI

Xabibullayev Boburmirzo Baxtiyor O'g'li

Nosirov Sabohiddin

Abdullayeva Mohiniso

*Alfraganus universiteti ijtimoiy fanlar fakulteti xalqaro munosabatlar
yo'nalishi 2-bosqich talabalari*

Turdiyev Madiyor Mamanazarovich

katta o'qituvchi

Annotatsiya: Mazkur maqolada sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarining xalqaro siyosatdagi o'rni va "algoritmik siyosat" tushunchasining shakllanishi tahlil qilinadi. Tadqiqotda AI asosidagi boshqaruv tizimlari, ma'lumotlar orqali siyosiy qarorlar qabul qilish jarayoni hamda global strategik manfaatlarning yangi ko'rinishlari o'rganiladi. Maqola SI texnologiyalari geosiyosiy raqobatning yangi maydoniga aylanganini, davlatlarning kuch muvozanati esa algoritmik ustunlik bilan belgilanayotganini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, algoritmik siyosat, global strategiya, ma'lumotlar raqobati, xalqaro xavfsizlik.

Abstract: This article analyzes the role of Artificial Intelligence (AI) technologies in international politics and the emergence of the concept of "algorithmic politics." It examines AI-based governance systems, data-driven decision-making, and the transformation of global strategic interests. The study reveals that AI technologies have become a new arena of geopolitical rivalry, where the balance of power among states is now determined by algorithmic superiority.

Keywords: artificial intelligence, algorithmic politics, global strategy, data competition, international security.

Аннотация: В статье рассматривается роль технологий искусственного интеллекта (ИИ) в международной политике и формирование понятия «алгоритмическая политика». Анализируются системы управления на основе ИИ, процесс принятия решений на основе данных и новые формы глобальных стратегических интересов. Показано, что технологии ИИ становятся новой ареной геополитического соперничества, где баланс сил определяется алгоритмическим превосходством.

Ключевые слова: искусственный интеллект, алгоритмическая политика, глобальная стратегия, конкуренция данных, международная безопасность.

Kirish. XXI asr siyosati algoritmlar va ma'lumotlar ustuvorligi bilan belgilanmoqda. Sun'iy intellekt inson faoliyatining deyarli barcha sohalariga singib kirar ekan, u xalqaro siyosatning ham markaziy elementi sifatida shakllanmoqda. Raqamli infratuzilma, ma'lumotlar bazasi va algoritmik tahlil vositalari davlatlararo raqobatni yangi bosqichga olib chiqdi.

Endilikda geosiyosiy ustunlik faqat harbiy kuch yoki iqtisodiy salohiyat bilan emas, balki algoritmik imkoniyatlar — ya'ni kimning texnologiyasi kuchliroq, kimning ma'lumotlari ko'proq va kimning sun'iy intellekti ishonchliroq — shu bilan belgilanmoqda.

Algoritmik siyosat konsepsiyasi. “Algoritmik siyosat” tushBostrom, N. (2017). Superintelligence: Paths, Dangers, Strategies. Oxford: Oxford University Press.

Crawford, K. (2021). Atlas of AI: Power, Politics, and the Planetary Costs of Artificial Intelligence. Yale University Press.

West, D. M. (2018). The Future of Work: Robots, AI, and Automation. Brookings Institution Press.

Floridi, L. (2019). The Logic of Information: A Theory of Philosophy as Conceptual Design. Oxford University Press.

Müller, V. C. (Ed.). (2020). Ethics of Artificial Intelligence. Oxford: Oxford University Press.unchasi siyosiy qarorlar, strategiyalar va xalqaro hamkorlik jarayonlarida algoritmik tizimlarning bevosita ta'sirini ifodalaydi. Bu yondashuvda inson omili asta-sekin sun'iy intellekt tomonidan qo'llab-quvvatlanayotgan yoki hatto almashtirilayotgan ko'rinadi.

Floridi (2020) ta'kidlaganidek, algoritmlar endi axborotni boshqarish vositasi emas — ular siyosiy kuchning o'ziga aylangan. Harari (2021) esa bu jarayonni “raqamli mustamlakachilik” deb ataydi, ya'ni kim ma'lumotlarni nazorat qilsa, u siyosiy kelajakni belgilaydi.

Ma'lumotlar geosioyosiyati va raqobat. Ma'lumotlar bugungi kunda “yangi neft” sifatida qaralmoqda. Har bir davlat o'zining raqamli suverenitetini himoya qilish uchun katta texnologik sarmoya kiritmoqda. AQSh, Xitoy va Yevropa Ittifoqi o'rtasidagi AI raqobati esa yangi “algoritmik qurollanish poygasi”ni boshlab berdi.

Bu jarayonda sun'iy intellekt faqat texnologik resurs emas, balki geosiyosiy vositaga aylandi. U strategik qarorlarni tezlashtirish, axborot oqimini tahlil qilish va diplomatik jarayonlarda prognoz berish imkonini yaratmoqda.

Xalqaro xavfsizlikda sun'iy intellektning o'rni

Sun'iy intellektning xavfsizlik sohasidagi ahamiyati tobora ortmoqda. U razvedka, kiberxavfsizlik, mudofaa va diplomatik jarayonlarda keng qo'llanilmoqda. Shu bilan

birga, AI tizimlarining avtonom qaror qabul qilish salohiyati xalqaro huquq me'yorlarini qayta ko'rib chiqishga majbur etmoqda.

Bu esa yangi muammolarni — masalan, algoritmik xatolar, axborot manipulyatsiyasi va etik javobgarlik masalalarini yuzaga keltiradi. Shu bois, sun'iy intellektni siyosatga integratsiya qilish jarayoni qat'iy xalqaro nazorat va hamkorlikni talab etadi.

Xulosa. Sun'iy intellekt insoniyat tarixidagi eng muhim burilishlardan birini boshlab berdi. Uning siyosiy va strategik qudratga aylanishi “algoritmik siyosat” davrining boshlanishini bildiradi.

Davlatlar endi qurol bilan emas, balki algoritmlar orqali raqobatlashmoqda. Global tartibning yangi modeli — algoritmik boshqaruv tizimi — xalqaro siyosatning asosiy vositasiga aylanmoqda.

Shu sababli, siyosiy rahbarlar, diplomatlar va xalqaro tashkilotlar sun'iy intellektning axloqiy, huquqiy va geosiyosiy oqibatlarini chuqur tahlil qilishi zarur. Faqat shunda global barqarorlik “algoritmik adolat” tamoyiliga asoslanishi mumkin bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Bostrom, N. (2017). Superintelligence: Paths, Dangers, Strategies. Oxford: Oxford University Press.
2. Crawford, K. (2021). Atlas of AI: Power, Politics, and the Planetary Costs of Artificial Intelligence. Yale University Press.
3. West, D. M. (2018). The Future of Work: Robots, AI, and Automation. Brookings Institution Press.
4. Floridi, L. (2019). The Logic of Information: A Theory of Philosophy as Conceptual Design. Oxford University Press.
5. Müller, V. C. (Ed.). (2020). Ethics of Artificial Intelligence. Oxford: Oxford University Press.